

En varning och en rekommendation

Thomas Senderovitz, Jens Heisterberg, Bolette Christophersen. **Kompendium i farmakologi**. 283 sidor. Köpenhamn-Århus-Odense: FADL, 1999. ISBN 87-7749-244-7.

H P Rang, M M Dale, J M Ritter. **Pharmacology**. 4th ed. Edinburgh: Churchill Livingstone, 1999. 830 sidor. ISBN 0443-059942.

Recensent: Bertil B Fredholm, professor, institutionen för fysiologi och farmakologi, Karolinska institutet, Stockholm.

Ända sedan Rosells och Danielssons lärobok blev inaktuell har det funnits ett stort behov av en kortfattad, modern lärobok i farmakologi på nordiskt språk.

Med stor förväntan öppnade jag därför en ny lärobok, författad av tre unga danska farmakologer.

Tyvärr kan den emellertid inte rekommenderas, och det beror inte på att danskan är svårförståelig, utan på det mycket magra och omoderna innehållet: En serie preparatbeskrivningar som innehåller föga mer än delar av Fass-texterna, utan någon form av resonemang om verkningar. Boken saknar hänvisning till de framsteg som gjorts under de senaste 10–20 åren rörande läkemedels molekylära mekanismer. I många fall är de angivna mekanismerna icke korrekta.

Det enda »moderna» i boken är hänvisningar till vilka subformer av cytochrom p450 som bryter ner de olika läkemedlen, vilket förhoppningsvis inte är något som danska läkarstudenter förväntas bry sig om. Litteraturhänvisningar saknas, och bildmaterialet är mager. Jag hoppas att uppgiften »1. utgåve» på bokens första sida skall tolkas som »enda upplagan».

Däremot kan man med entusiasm hälsa den nya upplagan av Dale, Rang och Ritter, den lärobok som nu har etablerat sig som huvudalternativ i läkarutbildningen. Den molekylära farmakologin är uppdaterad, liksom avsnitten om neurodegenerativa sjukdomar, HIV och den kardiovaskulära farmakologin (inklusive de lipidsänkande läkemedlen). Även i övrigt har boken

uppdaterats så att studenten (och läraren) får en aktuell bild av farmakologin. Inte minst viktigt är att författarna lyckats så väl i att förmedla sin entusiasm för farmakologin som vetenskap. •

Två läroböcker om konsultationen

Barbara M Korsch, Caroline Harding. **The intelligent patient's guide to the doctor-patient relationship. Learning how to talk so your doctor will listen**. 294 sidor. Oxford: Oxford University Press, 1998: Pris £17.99. ISBN 0-19-510264-9.

Carl Erik Mabeck. **Samtalen med patienten. Kommunikation og forståelse**. 216 sidor. Köpenhamn: Laegeforeningens forlag; 1999. ISBN 87-7891-005-6.

Recensent: Eva Johansson, med dr, distriktsläkare, Mariehems vårdcentral, Umeå.

Dessa två böcker handlar om konsultationen, dvs mötet mellan läkare och patient. Det är ett ämne väl värt att skriva bok om just nu. Konsultationen har av många anledningar kommit att stå i fokus på senare år: Köerna ökar ständigt i sjukvården. Är läkarna ineffektiva? Förstår de inte patienterna? Utreder de för mycket? Hur ska diagnostiserande och handläggning effektiviseras? Antalet anmälningar till Ansvarsnämnden ökar, och det är bemötandet patienterna framför allt är missnöjda med! Många sjukdomar, t ex hjärt-kärlsjukdom, kronisk lungsjukdom och lungcancer kan förebyggas med livsstilsförändringar. Men patienterna gör ju inte som doktorn säger. De börjar inte jogga och slutar inte röka. Går inte den medicinska informationen fram?

Jag fick lära mig vilka fakta som skulle ingå i en fullständig anamnes; tidigare sjukdomar, aktuella symtom, psykosociala omständigheter, mediciner osv. Dagens läkarstuderande får lära sig betydelsen av interaktionen mellan läkare och patient. De blir snabbt medvetna om honnörsord som empati, lyhördhet och inkännande och har kanske till och med konsultationen på schemat. Men hur blir man bra på empati? Praktisk träning, handledning och egna erfara-

renheter, förstås. Men det finns också genvägar genom andras råd och rön.

Samma tema men olika målgrupp

Det är kanske magstarkt att tala om läroböcker i konsultationskonst, men båda dessa böcker skulle väl platsa på litteraturlistan tillsammans med klassiker som Balint och Pendelton. Båda böckerna ger nämligen bidrag till en bättre kommunikation, såväl teoretiskt stoff som diskussionsunderlag användbart i läkares grundutbildning, vidareutbildning och FQ-grupper.

Många utgångspunkter är desamma i böckerna. Båda tar t ex avstamp i patienternas bristande ordinationsföljksamhet – endast en tredjedel av den medicin som förskrivs intas enligt ordination. Men sedan är upplägget och målgruppen helt olika. Mabeck riktar sig till läkare och Korsch till patienter.

Konsultationsidealen i Norden

Mabeck delar med sig av egna erfarenheter, blandar med teoretiska inslag och förmedlar hur doktorn bör kunna bli smidigare och skickligare i patient-läkarmötet. Boken innehåller inga direkta nyheter men lyfter vardagsvetandet och sammanfattar, utan många referenser, dagens kunnande om kommunikation. Mabeck börjar i det basala, i hur vi människor gör när vi uttrycker oss, samtalar och försöker förstå varandra. Sedan utvecklar han kommunikationen i det medicinska mötet. Hur intervjuar man, hur motiverar man och hur ger man bäst råd? Han belyser de hinder som finns för ett gott samtal, såväl relationsmässiga som rent kulturella och hur de kan kringgås. I Mabecks bok är samtalspartnern, patienten, hon, den centrala men ack så passiva partnern. Nu ska patienten förstås, nu ska hon upplysas, informeras och respekteras. Jag tror att detta förhållningssätt ger en sann bild av konsultationsidealen i Norden idag. Tiden är kommen för reflektion! Fokus just nu ligger på läkarna – nu måste de/vi agera, ta tag i, rent av skärpa sig/oss. Jag håller med. Det är dags att bli medveten om sina blinda fläckar, om antipatier, fördomar och transkulturella barriärer, men skulle jag vilja tillägga, också om genusbias, könsförtryck och makt!

Amerikansk version

Det var med stor misstro jag lämnade det bekant nordiska och började ögna